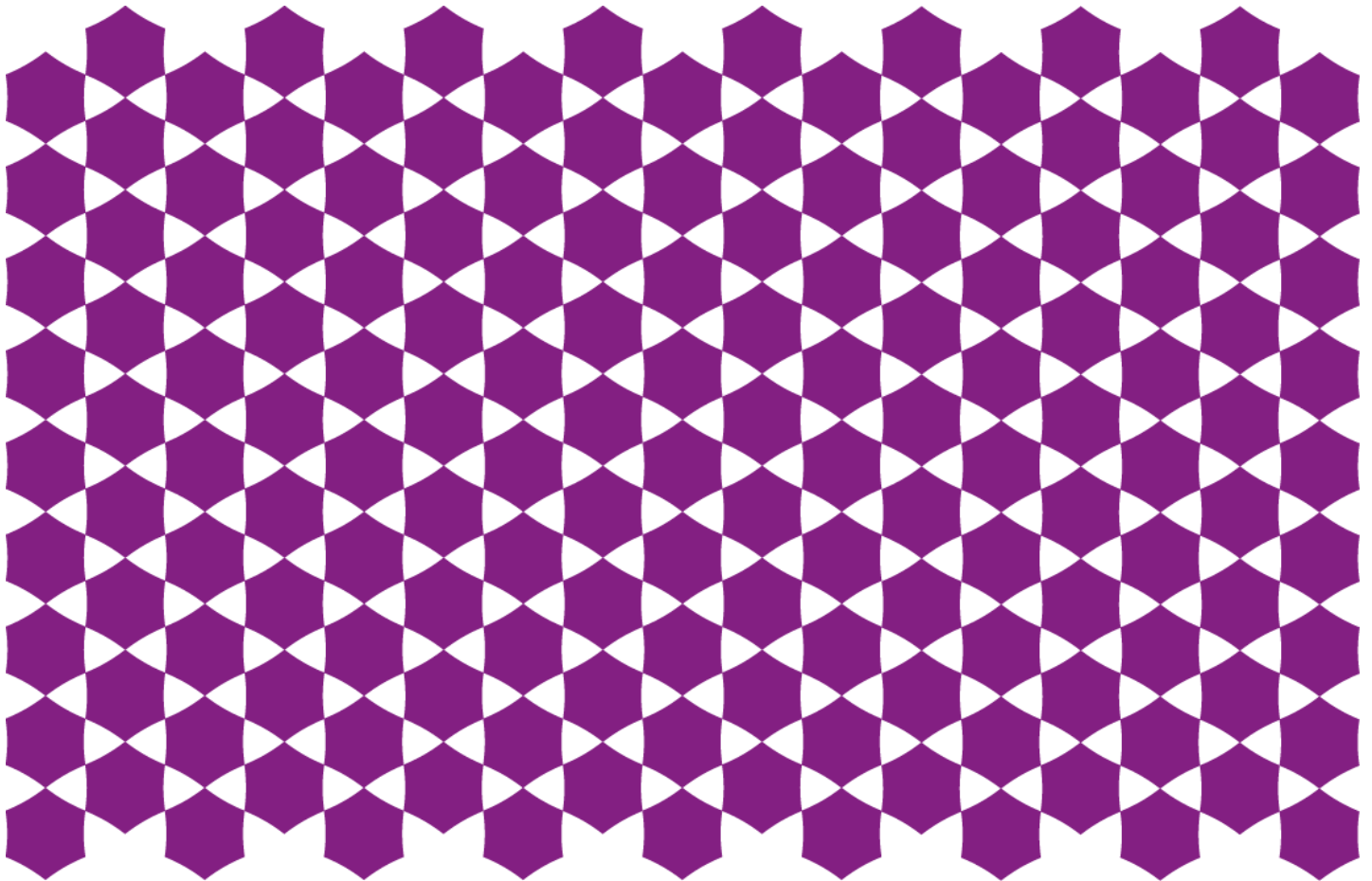

Beskrivning av etableringsmålet

Andelen examinerade som har etablerat sig på
arbetsmarknaden

Etableringsmättet

Universitetskanslersämbetet, och tidigare Höskoleverket, har i uppdrag av regeringen att följa upp studenternas etablering på arbetsmarknaden efter examen och att samverka med lärosätena kring dessa uppföljningar¹. Höskoleverket har regelbundet sedan 2003 publicerat uppföljningar av högskolestudenters etablering på arbetsmarknaden. I den första av dessa rapporter av Höskoleverket² undersöktes examensårgångarna från och med 1994/95 till och med 1998/99. Därefter har ytterligare examensårgångar tillkommit i efterföljande rapporter. Prognosinstitutet vid Statistiska centralbyrån har på uppdrag av Universitetskanslersämbetet genomfört bearbetningar av främst LISA – en longitudinell databas med uppgifter om utbildning, inkomst och sysselsättning – och av yrkesregistret³. LISA och yrkesregistret har också samkörts med högskoleregistrets uppgifter om examina från högskolan. Se avsnittet *Teknisk beskrivning*.

Etableringsmättet

För att mäta hur stor andel av olika grupper examinerade som har etablerat sig på arbetsmarknaden har ett mått skapats för vilket de examinerade är indelade i sex olika kategorier. Dessa är:

- Etablerad på arbetsmarknaden (1)
- Osäker ställning på arbetsmarknaden (2)
- Svag ställning på arbetsmarknaden (3)
- Utanför arbetsmarknaden (4)
- Studerande (5)
- Ej i undersökningen (6)

För att definieras som etablerad på arbetsmarknaden krävs att individen uppfyller samtliga av följande kriterier (mer detaljer finns i avsnittet *Definitioner av olika ställning på arbetsmarknaden* nedan):

- Sysselsatt i november månad det aktuella uppföljningsåret enligt den definition som Statistiska centralbyrån (SCB) använder i sysselsättningsregistret.
- Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga en nivå som justeras årligen med den genomsnittliga löneökningen på arbetsmarknaden.
- Det ska inte finnas några händelser som indikerar perioder av arbetslöshet (på heltid eller deltid) eller att personen varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.
- Individen ska inte vara definierad som studerande.

¹ Utbildningsdepartementet. Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Universitetskanslersämbetet, Regeringsbeslut I:22.

² Etableringen på arbetsmarknaden. Höskoleverket 2003:7R.

³ Yrkesregistret beskrivs mer ingående i kapitlet Yrken för dem som var etablerade på arbetsmarknaden 2011.

Definitionen av etablerade som används här är på många sätt snäv då det är flera villkor som måste vara uppfyllda under uppföljningsåret och avser relativt väl etablerade individer. Individer som tillhör gruppen etablerade har haft en förhållandevis smidig övergång från utbildning till arbetslivet. Definitionen av etablerad är anpassad till gruppen högskoleutbildade i stort eftersom dessa har generellt sett bättre förutsättningar på arbetsmarknaden än gymnasialt och förgymnasialt utbildade. Individer med en examen från högskolan har en högre sysselsättning och lägre arbetslöshet än de med gymnasial utbildning.⁴ Etableringen på arbetsmarknaden går lättare för personer med en examen från högskolan än för dem med examen från gymnasiet.⁵ En stor andel av de som examinerats från högskolan har etablerat sig redan 0,5-1,5 år⁶ efter examen. Rapporterna om etableringen på arbetsmarknaden har dock också visat att det finns grupper för vilka etableringsmålet är mindre lämpligt att använda. Detta gäller inte minst inom det konstnärliga området där bland annat stipendier kan förekomma, vilka inte räknas med i förvärvsinkomst.

Målet kan också överskatta andelen som har etablerat sig i arbetslivet då individer som är aktiva studerande inte inkluderas i beräkningen. Men fortsatta studier efter examen kan vara ett alternativ till arbete eller arbetslöshet, inte minst under tidsperioder då arbetsmarknaden för vissa grupper är svår.

I analyserna som presenteras i etableringsrapporterna har två grupper som tillhör den ursprungliga populationen (kategori 5 och 6 i tabell 2) exkluderats. Den första gruppen som inte inkluderats består av individer som fortsatt att studera (kategori 5), det vill säga de som var registrerade på utbildning på forskarnivå eller en utbildning på grundnivå och avancerad nivå och erhöll studiemedel. Kategorin studerande infattar även (sedan 2006) individer som mottagit minst 2 000 kronor i studiemedel under året och inte var registrerade inom högskolan. Detta innebär att exempelvis individer inom KY-utbildning eller studerande till präster vid Svenska kyrkans pastoralinstitut också inkluderats i gruppen studerande. Andelen som fortfarande var studerande i uppföljningarna har ökat stadigt sedan examensårgången 2006/07 efter att ha minskat mellan examensårgångarna 2002/03 och 2005/06. En förklaring kan vara det ökade antalamina som Bolognaprocessen har inneburit.

Den andra gruppen som inte ingått i uppföljningarna är examinerade som inte längre fanns i populationen under uppföljningsåret därför att de avlidit eller flyttat till ett annat land (kategori 6). Denna grupp består av individer som inte längre ingick i den svenska befolkningen i december under det aktuella uppföljningsåret. Examinerade som inte registrerats som utvandrade eller avlidna, men som inte haft någon registrerad disponibel inkomst under det aktuella året, tillhör också gruppen som inte längre fanns kvar i populationen. Den senare kategorin utgörs mest av individer som flyttat till ett annat land, tillfälligt eller permanent, utan att detta har anmälts till folkbokföringen.

Övriga individer med en examen har delats in i fyra kategorier med avseende på arbetsmarknadsställning: etablerade (1), osäker ställning (2), svag ställning (3) och utanför arbetsmarknaden (4). Dessa fyra kategorier har inkluderats i analyserna (och utgör nämnaren i

⁴ Se till exempel UKÄ (2015) *Universitet och högskolor. Universitetskanslersämbetets årsrapport 2015*. Rapport 2015:8, sidan 87, och SCBs arbetskraftsundersökningar (AKU).

⁵ Högskoleverket (2008), *Högre utbildning leder till snabbare etablering på arbetsmarknaden*. Statistisk analys 2008/7.

⁶ Beroende på när under läsåret som examen tas ut.

andelsberäkningen). När andelen etablerade beräknats har kategori 1 dividerats med summan av samtliga dessa fyra kategorier, det vill säga kategori 1–4. Hur svårt det varit för olika examensgrupper att etablera sig på arbetsmarknaden kan uttryckas som andelen examinerade i grupperna 3 och 4 av det totala antalet i grupperna 1–4.

Det finns flera sätt att beskriva de examinerades arbetsmarknadsanknytning. Till exempel kan olika definitioner på vad som menas med att ha ett arbete användas. Olika inkomstgränser kan användas för att avgränsa gruppen som är etablerad liksom synen på arbetslöshet. Som jämförelse till att andelen etablerade 2013 bland de som examinerades 2011/12 var 81 procent kan nämnas att 97 procent av examinerade i denna uppföljningsgrupp hade haft ett jobb under 2013, dvs. en sysselsättning som har gett en inkomst oavsett storlek.

Anställda, företagare och kombinatorer

Man kan etablera sig efter examen som egen företagare eller som anställd, eller en kombination av dessa (*kombinator*). I ett par tidigare etableringsrapporter redovisades andelen i olika examensgrupper som var egna företagare ett till ett och ett halvt år efter examen.⁷ Andelen företagare var låg, 1–2 procent. I den här rapporten ingår även uppgifter för personer som kombinerade en anställning med eget företagande under 2013. Det kan ge en bättre uppfattning om hur företagandet ser ut bland nyexaminerade från högskolan.

Företagandet har ingen avgörande betydelse för andelen etablerade, men företagare har ofta låga inkomster, vilket gör att de lättare än anställda hamnar i gruppen med osäker ställning. Företagare räknas detta till trots aldrig in i gruppen med svag ställning på arbetsmarknaden i Högskoleverkets etableringsrapporter beroende på att det är alltför svårt att veta vad företagare har för faktiska inkomster. De kan exempelvis investera delar av vinsten i företaget.

Definitioner av olika ställning på arbetsmarknaden

Etablerad på arbetsmarknaden

- Sysselsatt i november månad det aktuella året enligt den definition som SCB använder i sysselsättningsregistret.
- Den sammanräknade arbetsinkomsten ska överstiga en nivå som justeras årligen med den genomsnittliga löneökningen på arbetsmarknaden.⁸
- Inga händelser som påvisar förekomst av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning. Arbetslösheten kan vara på heltid eller deltid och gäller även arbetssökande med tillfällig timanställning.
- Individens definieras inte som studerande eller utanför populationen.

⁷ Högskoleverket (2006), Etableringen på arbetsmarknaden – examinerade 2002/03, Rapport 2006:40 R, Högskoleverket (2010), Etableringen på arbetsmarknaden – examinerade 2006/07, Rapport 2010:19 R, samt Högskoleverket (2011).

⁸ Nivån var 214 700 kronor i uppföljningen av etableringen på arbetsmarknaden 2013 (Rapport 2015:26, Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013, examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08). Det första året (1996) som ingick i Högskoleverkets etableringsuppföljningar var nivån 119 300 kronor.

Osäker ställning på arbetsmarknaden

- Arbetsinkomsten var i ett intervall upp till och med nivån för att räknas som etablerad.⁹
- Individen har en lägre arbetsinkomst än 181 700 kronor, men är att betrakta som företagare, det vill säga har inkomst från aktiv näringsverksamhet.
- Arbetsinkomsten överstiger nivån för att räknas som etablerad, men det förekommer arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder under året.
- Arbetsinkomsten överstiger nivån för att räknas som etablerad, men individen uppfyller inte kriteriet ”sysselsatt i november månad”.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Svag ställning på arbetsmarknaden

- Arbetsinkomsten var i intervallet en krona upp till den lägsta gränsen för intervallet att klassas som osäker ställning på arbetsmarknaden.¹⁰ I denna grupp kommer arbetsinkomsten enbart från anställning.
- Arbetsinkomsten överstiger den lägsta nivån för intervallet till att klassas i gruppen med osäker ställning på arbetsmarknaden,¹¹ men det finns förekomst av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 270 dagar under året.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Utanför arbetsmarknaden

- Det saknas inkomst från förvärvsarbete under det aktuella året.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Studerande

- Individen har under det aktuella året varit registrerad i högskolans forskarutbildning.
- Individen har under det aktuella året varit registrerad i högskolans utbildning på grundnivå eller avancerad nivå samtidigt som studiestöd mottagits.
- Individen har inte varit registrerad i någon högskoleutbildning, men mottagit minst 2 000 kronor i studiestöd.

Denna grupp ingår inte i beräkningen för de redovisningar som avser andel etablerade eller andelar med osäker- eller svag ställning/utanför arbetsmarknaden.

Utanför populationen

- Individen var inte folkbokförd i Sverige den 31 december aktuellt år.
- Individen var inte folkbokförd i Sverige den 31 december året efter det aktuella året. Detta gäller enbart dem som inte tillhörde gruppen etablerade under det aktuella året.

⁹ Inkomstintervallet för osäker ställning var 181 700–214 700 kronor i uppföljningen av etableringen på arbetsmarknaden 2013 (Rapport 2015:26, Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013, examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08).

¹⁰ Inkomstintervallet för svag ställning var 1–181 700 kronor i uppföljningen av etableringen på arbetsmarknaden 2013 (Rapport 2015:26, Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013, examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08).

¹¹ Lägsta nivån för intervallet till att klassas i gruppen med osäker ställning på arbetsmarknaden var 181 700 kronor i uppföljningen av etableringen på arbetsmarknaden 2013 (Rapport 2015:26, Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013, examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08).

- Individen saknar helt inkomster i Sverige under det aktuella året. Den disponibla inkomsten var 0 kronor.